

СЕКТОР ОСИГУРАЊА У СРБИЈИ

извештај за прво тромесечје 2009. године

Тржиште осигурања	2
Учесници на тржишту	2
Структура портфеља осигурања	3
Билансна сума и билансна структура.....	5
Показатељи пословања.....	7
Солвентност	7
Квалитет имовине.....	7
Покривеност техничких резерви	8
Ликвидност	8
Аутоодговорност	9
Закључак	9

Тржиште осигурања

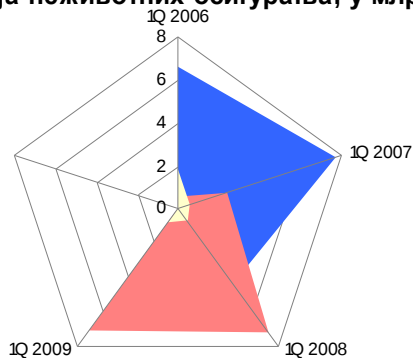
Учесници на тржишту

Друштва за осигурање

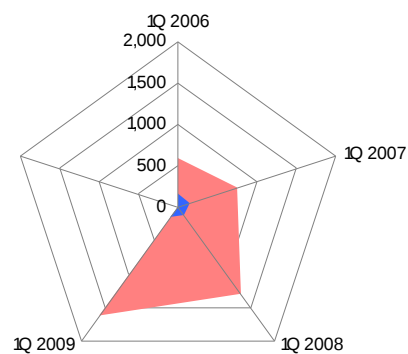
У првом тромесечју 2009. године послује 24 друштва од којих су, посматрано према истом периоду претходне године, три новооснована и то два за обављање послова животних осигурања, а једно за обављање послова реосигурања. Искључиво пословима осигурања бави се 20 друштава, само пословима реосигурања 3, док се пословима осигурања и реосигурања бави 1 друштво. Од друштава која се баве пословима осигурања искључиво животним осигурањем бави се 6 друштава, искључиво неживотним осигурањем 9 друштава, а 6 друштава бави се и животним и неживотним осигурањем.

Посматрано према власничкој структури капитала, 17 друштава је у већинском страном и 7 у већинском домаћем власништву (од којих је 1 друштво у државно-друштвеној својини).

Премија неживотних осигурања, у млрд. дин.

Премија животних осигурања, у мил. дин.

■ Државно и друштвено власништво

■ Страно власништво

■ Домаће приватно власништво

Друштва за осигурање у страном власништву повећавају и раније забележено преовлађујуће учешће у премији неживотних осигурања са 58,7% у првом тромесечју 2008. године на 59,4% у првом тромесечју 2009. године, укупној имовини са 57,8% на 61,4%, задржавајући при том учешће у броју запослених од око 70%, док се у, и даље преовлађујућој, структури премије животних осигурања уочава благи пад учешћа ових друштава са 92,2% у првом тромесечју 2008. године на 91,9% у првом тромесечју 2009.

године, а услед бржег раста премије животних осигурања друштва у државно-друштвеној својини.

Остали учесници на тржишту

Осим друштава за осигурање на тржишту послује и: 13 банака, 65 правних лица, 121 предузетник и 1 туристичка агенција, док је сертификат за заступање односно посредовање добило 8190 физичких лица¹.

Структура портфеља осигурања

Укупна премија у првом тромесечју 2009. године износила је 13,7 млрд. динара (145 мил. евра или 192 мил. USD)² и представља пораст од скромних 1,1% у односу на исти период претходне године, што је очекивана последица утицаја финансијске кризе, кроз изложеност сектора осигурања, између осталих, ризику пада потражње за приозводима осигурања.

У структури премије учешће неживотних осигурања износило је 87,2%, док је учешће животних осигурања износило 12,8%. Пораст учешћа животних осигурања са 10,3% у истом периоду претходне године последица је пораста тих осигурања од 25,9%, али и пада премије неживотних осигурања од 1,8% у првом тромесечју 2009. године.

Структура премије у првом тромесечју 2009. год. је слична структури у истом периоду 2008. год. уз бележење највећег учешћа осигурања имовине од пожара и других опасности и осталих осигурања имовине имовинска осигурања у укупној премији од 30,2%, иза којих следе осигурање од одговорности због употребе моторних возила са 27,6% и осигурање моторних возила – каско са 13,3%.

Очекивани ефекти финансијске кризе у виду пада премије необавезних осигурања су се одразили у првом кварталу 2009. год. Наиме, забележен је пад премије имовинских осигурања од 10,4%, као и пад премије осигурања моторних возила – каско од 6%. Показатељи кретања осигурања од одговорности због употребе моторних возила, указују да, и поред забележеног пораста премије од 6,7% у односу на први квартал претходне године, долази до успоравања раста ове врсте осигурања, обзиром на смањење броја закључених уговора са 427.073 у првом кварталу 2008. год. на 414.832 у првом кварталу текуће године.

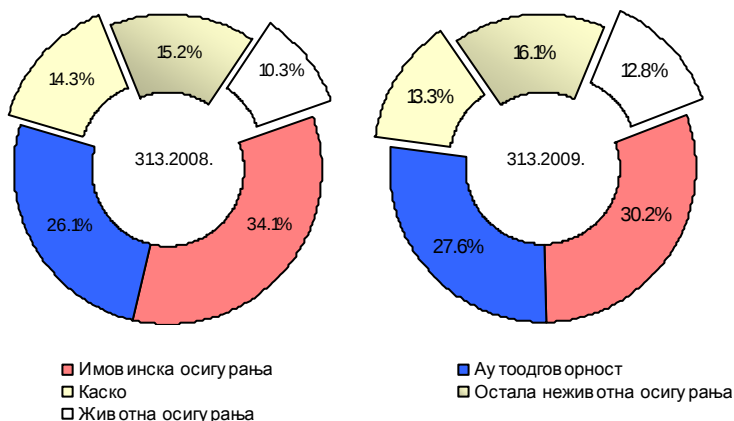
Добровољно здравствено осигурање током целог посматраног периода бележи узлазни тренд. Обзиром на то, као и на ступање на снагу нове

¹ Стање на дан 4. јун 2009. године.

² Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 31. март 2009. године.

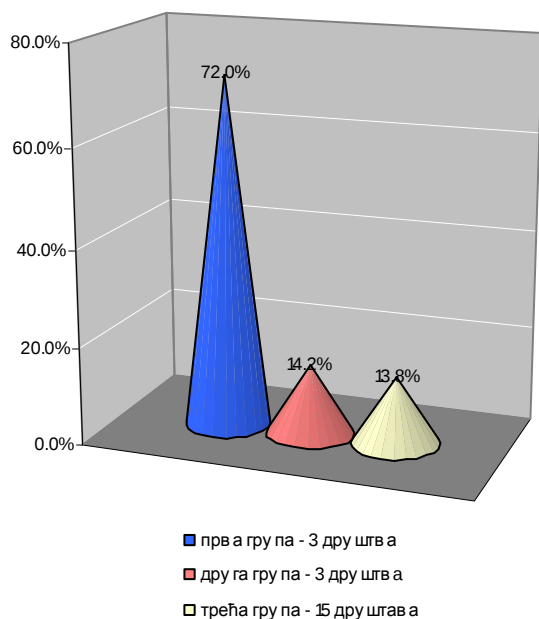
регулативе крајем 2008. године према којој друштва имају обавезу усклађивања свог пословања у 2009. години, може се реално очекивати појава нових пакета у оквиру ове врсте осигурања.

Укупна премија према врстама осигурања у првом кварталу 2008. год. и првом кварталу 2009. год.

Груписање друштава за осигурање према учешћу у укупној премији, извршено у три групе, с тим да прву групу чине 3 друштва са преко 15% у укупној премији, другу 3 друштва са учешћем мањим од 15% и трећу 15

Учешће у укупној премији по реег групама, први квартал 2009

друштава са мање од 3%, указује на смањење концентрације портфеља у односу на исти период претходне године када је прва група од 3 друштва покривала 76,5% тржишта, друга, коју је чинило само једно друштво 7,5% и трећа, коју је чинило 14 друштава 16%.

Концентрација на тржишту мерена Herfindahl Hirschman-овим индексом, који представља суму квадрата учешћа, у овом случају, билансних сума свих друштава за

осигурање, је умерена са тенденцијом даљег смањивања и то са 1573 у првом тромесечју 2008. године на 1387 у првом тромесечју 2009. године.

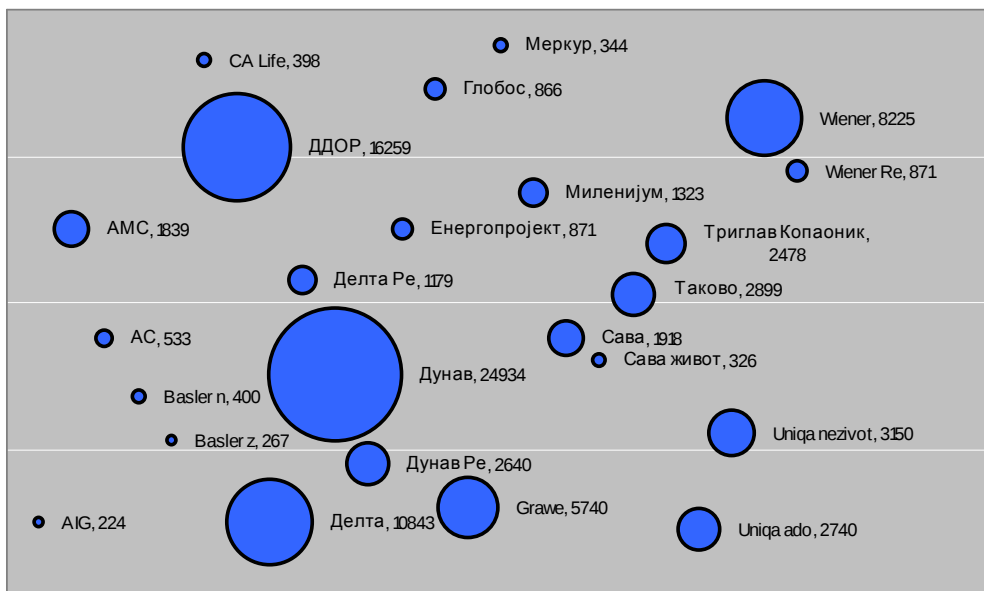
Друштва у већинском страном власништву су задржала своје, и у истом периоду претходне године забележено, преовлађујуће учешће у премији животних осигурања (92,2% у првом тромесечју 2008. године и 91,9% у првом тромесечју 2009. године) и у премији неживотних осигурања (58,7% у првом тромесечју 2008. год. и 59,4% у првом тромесечју 2009. године).

Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Билансна сума друштава за осигурање, у поређењу са првим тромесечјем 2008. године, повећана је у првом тромесечју 2009. године за 25,9%, односно са 72,5 млрд.дин. на 91,3 млрд.дин.

Билансне суме друштава за осигурање на дан 31.03. 2009.
у мил. дин.

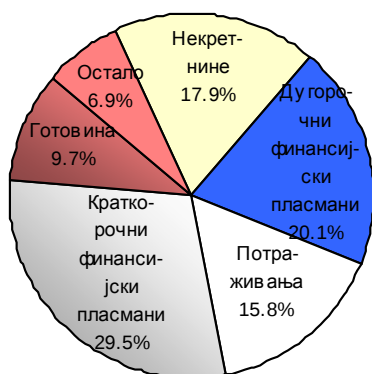
Структура активе

У структури активе друштава за осигурање са стањем на дан 31.3.2009. године, претежно учешће од 60,3% исказује и даље обртна имовина (од чега на краткорочне финансијске пласмане 26,3%, а на потраживања по

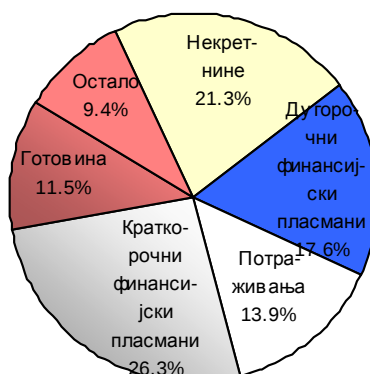
премијама 13,9%), док се 39,7% односи на сталну имовину (од чега 21,3% на некретнине и опрему, а 17,6% на дугорочне финансијске пласмане).

У поређењу са први тромесечјем 2008. год. када је учешће обртне имовине износило 61,1% (од чега краткорочни финансијски пласмани 29,5%, потраживања по премијама 15,8%), а сталне имовине износило 38,9% (од чега је учешће дугорочних финансијских пласмана износило 20,1%, а некретнина 17,9%), може се закључити да је, с једне стране тренд дугорочних финансијских пласмана успорен, што је условљено кретањем индекса на берзанском тржишту, а с друге стране учешће потраживања у оквиру обртне имовине показује тенденцију опадања (са 15,8% на 13,9%), док доминантност овог учешћа припада и даље краткорочним финансијским пласманима.

**Структура aktive
на дан 31. 03. 2008.**

**Структура aktive
на дан 31. 03. 2009.**

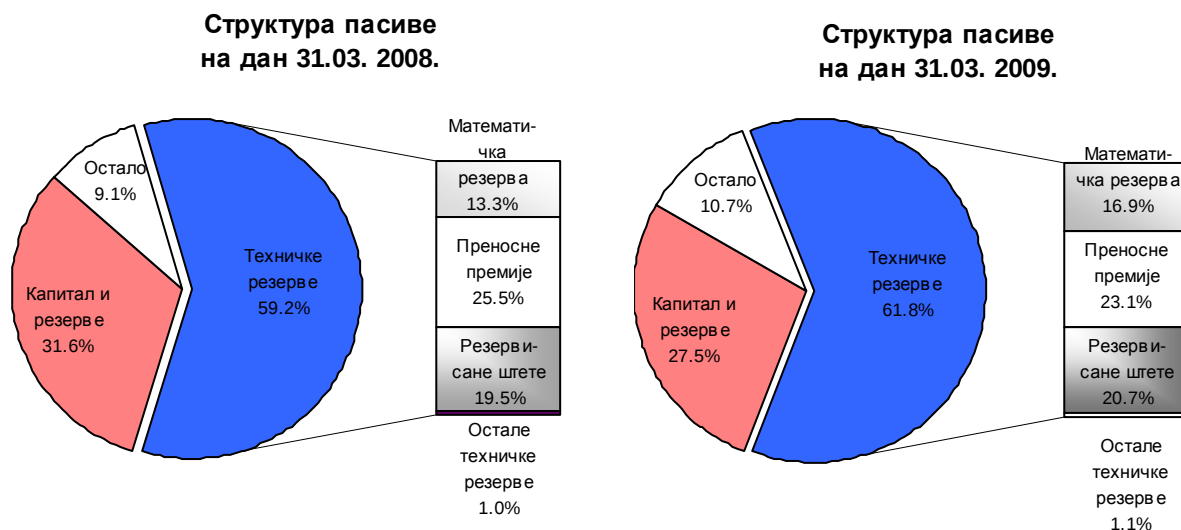

Структура пасиве

У структури пасиве на дан 31.3.2009. године техничке резерве исказују учешће од чак 61,8%, а капитал и резерве 27,5%.

У поређењу са структуром пасиве у истом периоду претходне године, када су претежно учешће у пасиви од 59,2% исказивале, такође техничке резерве, а капитал и резерве учешће од 31,6%, уочава се да друштва у првом тромесечју 2008. године настављају са повећањем издвајања средстава у техничке резерве. Раст техничких резерви у посматраном периоду износи 26,5% и то са 44,6 млрд. динара на 56,4 млрд. динара, при чему највећи пораст у структури ових резерви су имале математичка резерва са стопом од 54,1% и резервисане штете са стопом од 29,2%.

Наставаљени тренд повећавања техничких резерви, као значајан показатељ резултата предузетих активности на стабилизацији и уређивању тржишта осигурања, указује на прихватање праксе осигураваача да реалније процењују ове резерве и тиме у значајној мери доприносе заштити интересе осигураника и корисника осигурања, као и јачању поверења у сектор осигурања.

Показатељи пословања Солвентност

Солвентност друштва за осигурање зависи од довољности одговарајуће ликвидне структуре и реалне вредности покрића техничких резерви за преузете обавезе као и од довољности гарантне резерве као вида заштите осигураника у случају непредвиђених губитака у пословању, односно као амортизера за губитке који нису могли бити покривени техничким резервама.

Маргина солвентности на дан 31.3.2009. год. у Србији је износила 12,6 млрд.дин., а гарантна резерва 21 млрд.дин. На нивоу свих друштава у Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима* однос гарантне резерве и маргине солвентности је износио 172,6%, док код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* 164,21%.

Квалитет имовине

Учешће нематеријалних улагања, некретнина, пласмана у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања (као облика активе које може карактерисати отежана наплативост) у укупној активи друштава која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* у 2008. години и првом тромесечју 2009. год. респективно износи 44,17% и

44,83%. На благо повећање вредности овог показатеља у првом тромесечју 2009. године, утицао је нешто већи раст наведених облика активе од раста укупне активе друштава.

Из истог разлога је, такође, благо повећано и учешће облика активе које може карактерисати отежана утрживост у друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* са 10,16% у 2008. години на 10,86% у првом тромесечју 2009. године.

Покривеност техничких резерви

Осим адекватног формирања нивоа техничких резерви, друштво је дужно да врши улагање средстава зависно од врста осигурања које обавља, водећи рачуна о рочности обавеза, профитабилности и дисперзији улагања, а у циљу обезбеђења заштите интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремене исплате штета.

У друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* слабија покривеност техничких резерви крајем 2008. године у односу на 2007. годину, наставља се и у првом тромесечју 2009. године, што се може тумачити кретањима берзанских индекса у посматраном периоду. Наиме, према подацима достављеним од стране друштава покривеност техничких резерви прописаним облицима активе у првом тромесечју 2009. год. износи 90,47%, док је у 2008. години износило 90,41%.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* покривеност техничких резерви прописаним облицима активе у првом тромесечју 2009. год. износи 100,76%, што у односу на 100,3% у 2008. години представља благо повећање.

Посматрано укупно у Србији за сва друштва која се баве пословима осигурања техничке резерве *неживотних осигурања* у првом тромесечју 2009. године највећим делом биле су покривене депоновањем код банака са 26%, готовином са 19%, потраживањима за недоспеле премије осигурања са 15% и хартијама од вредности са 10%. У структури покрића техничких резерви *животних осигурања* најзаступљеније је улагање у хартије од вредности са 76%, а затим следи депоновање код банака са 18%.

Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама оно мора водити рачуна како о усклађености средстава и обавеза по рочности, тако и о утрживости и квалитету својих средстава. Обзиром да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

У друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* показатељ усклађености краткорочних средстава (обртна имовина

умањена за залихе) и краткорочних обавеза у првом тромесечју 2009. год. износи 103,25%, а у 2008. години је износио 103,18%, што указује на побољшање које је резултат нешто бржег раста посматране имовине у односу на краткорочне обавезе.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* показатељ усклађености краткорочних средстава (обртна имовина умањена за залихе) и краткорочних обавеза у првом тромесечју 2009. године износи 196,54%, а у 2008. години је износио 197,45%. Кретање овог показатеља указује на довољност ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза. Висок износ обртних средстава умањених за залихе условљен је пре свега пласманима друштава која се баве пословима животних осигурања у хартије од вредности издате од стране државе и централне банке.

Аутоодговорност

Обавезним осигурањем власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима у првом тромесечју 2009. године се бавило 11 друштава.

Раст укупне премије аутоодговорности у односу на први квартал 2008. године износи 6,7%, док раст решених штета је нешто већи – 22,8%.

Концентрација портфеља у овом сегменту је смањена обзиром да у првом тромесечју 2009. год. три друштва покривају 61,3% тржишта, док су у истом периоду претходне године покривала 66,4% тржишта.

Закључак

Из упоредних података првог тромесечја 2009. год. и истог периода 2008. год. може се закључити да се, у условима потреса на међународном финансијском тржишту, наставља, иако успорен, позитиван тренд стања и развоја на тржишту осигурања:

- Остварен је пораст билансне суме сектора осигурања за 25,9% и то са 72,5 млрд.дин. на 91,3 млрд.дин., уз раст билансне суме друштава у већинском страном власништву од 33,6%.
- Остварено је повећање капитала од 5,3 % , тј. са 23,8 млрд. динара на 25,1 млрд. динара.
- Остварено је повећање техничких резерви од 26,5%, уз непотпуну покривеност техничких резерви неживотних осигурања, као последице дешавања на берзанском тржишту током 2007. и 2008. године.
- Укупна премија од 13,7 млрд.дин. је за 1,1% већа од премије у првом тромесечју претходне године.

- Учешће неживотних осигурања од 87,2% у укупној премији је смањено, али и даље доминантно. Премија осигурања од одговорности због употребе моторних возила бележи раст, док код необавезних осигурања као што су имовинска осигурања и осигурање моторних возила – каско бележи пад, што је последица изложености сектора осигурања утицају глобалне финансијке кризе, а кроз обарање раста реалног сектора уз обарање ралних зарада - куповне моћи становништва.
- Животна осигурања повећавају своје учешће у укупној премији од 10,3% на 12,8%.
- Концентрација на тржишту мерена Herfindahl Hirschman-овим индексом је умерена.
- Број друштава за осигурање повећан је са 21 на 24, док је број запослених повећан по стопи од 17,9% и то са 10.264 на 12.104 запослена.

Иако су се први ефекти финансијске кризе одразили на сектор осигурања још у првом кварталу 2008. године, сектор је 2008. годину завршио (применом измена МРС 7 и МРС 39 донетих крајем 2008. године) позитивно, уз наставак благо успорених, али растућих трендова у пословању у првом кварталу 2009. године, а највећим делом захваљујући чињеници да учешће хартија од вредности у портфолију друштава за осигурање није значајно, како због неразвијености тржишта капитала, тако и због конзервативног начина улагања средстава из осигурања.

Кључне области којима би друштва требало да се баве посебно у садашњем тренутку су: корпоративно управљање, које између осталог подразумева адекватно успостављен систем интерне контроле, унапређење управљања ризицима, унапређење техника вредновања улагања, јачање транспарентности, јачање добре праксе пословања и фер односа према клијентима, активности на едукацији потенцијалних осигураника, чиме ће допринети јачању поверења осигураника и стварању услова за развој овог сегмента финансијског система.